

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา โสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาระหว่าง 2521 - 2527 จากความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างและผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิต
2. เพื่อสำรวจสภาพการประกอบอาชีพของมหาบัณฑิตและความคิดเห็นของมหาบัณฑิต ที่มีต่อภาควิชา โสตทัศนศึกษา ในค่าน้ำหนักสูตร วิธีสอนและประเมินผลของคณาจารย์ อุปกรณ์การสอน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 3 กลุ่มคือ กลุ่มมหาบัณฑิต จำนวน 134 คน กลุ่มผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของมหาบัณฑิต จำนวน 96 คน และกลุ่มผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิต จำนวน 564 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม กลุ่มมหาบัณฑิตจำนวน 134 คนนี้ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา โสตทัศนศึกษา จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างปีการศึกษา 2521 - 2527 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาจากประชากรกลุ่มนี้ร้อยละ 72.38 ผู้ที่ตอบกลับมาจะระบุชื่อผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง และชื่อผู้ร่วมงานของตน ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างและผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิตตามชื่อและที่อยู่ที่มหาบัณฑิตได้แจ้งไว้ ได้รับแบบสอบถามคืนมาจากผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของมหาบัณฑิต ร้อยละ 70.83 และจากกลุ่มผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิตร้อยละ 59.57

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม มี 3 ฉบับคือ

1. ฉบับมหาบัณฑิต เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ และชนิดปลายเปิด ประกอบด้วยคำถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลสภาพการปฏิบัติงาน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ต่อภาควิชา โสตทัศนศึกษา

2. ฉบับผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของมหาดำเนินคดี เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบและชนิดประเมินค่า ประกอบด้วยคำถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและรายการประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาดำเนินคดี

3. ฉบับผู้ร่วมงานของมหาดำเนินคดี เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบและชนิดประเมินค่า ประกอบด้วยคำถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและรายการประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาดำเนินคดี

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มมหาดำเนินคดีก่อน มหาดำเนินคดีที่ตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนมาจะระบุว่า มีผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างเป็นใครและใคร เป็นผู้ร่วมงานบ้าง จากนั้นผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างและกลุ่มผู้ร่วมงานของมหาดำเนินคดี เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับคืนมาไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มมหาดำเนินคดีมาหาค่าร้อยละนำเสนอในรูปตาราง ส่วนข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้บังคับบัญชาและกลุ่มผู้ร่วมงานของมหาดำเนินคดีได้นำมาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. อายุของมหาดำเนินคดีส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี ใช้เวลาในการศึกษาสาขาวิชาโสตทัศนศึกษา 2 ปี

2. มหาดำเนินคดีมีงานทำทุกคน ส่วนใหญ่ทำงานราชการมีผู้ร่วมงานอยู่ระหว่าง 3 - 5 คน และทำงานในหน่วยงานปัจจุบันมาแล้ว 5 - 6 ปี มหาดำเนินคดีส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในหลายลักษณะ เช่น เป็นผู้ผลิตสื่อการสอน ให้บริการสื่อการสอน ทำการสอนวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บริหารงานโสตทัศนศึกษา และวิจัยเพื่อการสอน

3. ปัญหาที่มหาดำเนินคดีประสบในหน่วยงานนั้นได้แก่ หน่วยงานส่วนใหญ่ขาดงบประมาณ ขาดบุคคลที่มาร่วมงาน และขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารหน่วยงาน มหาดำเนินคดีส่วนใหญ่เห็นว่าความรู้ที่ได้จากหลักสูตรสามารถช่วยแก้ไขข้อบกพร่องได้พอสมควร แต่ในทางทฤษฎีและทักษะที่ได้รับจากหลักสูตร มหาดำเนินคดีส่วนใหญ่ยังเห็นว่ายังไม่เพียงพอ

4. มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังไม่ได้ศึกษาเพิ่มเติมแต่มีความต้องการที่จะศึกษาในสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาระดับปริญญาเอก และผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ต้องการนักเทคโนโลยีการศึกษาระดับปริญญาเอก เพื่อช่วยงานในหน่วยงาน

5. มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า คุณสมบัติของผู้ที่เข้าศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาโสตทัศนศึกษานั้นจะจบปริญญาตรีสาขาใดก็ได้ ไม่ควรจำกัดคะแนนเฉลี่ย แต่ต้องมีประสบการณ์ในการทำงานระยะหนึ่ง

6. มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ต้องการให้ภาควิชาสนองความต้องการของสังคมในด้านการจัดทำเอกสารวิชาการ การประชุมทางวิชาการ การวิจัยสื่อการสอนและการฝึกอบรมทางด้านโสตทัศนศึกษา

7. ในด้านความสัมพันธ์กับนิสิตเก่า มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เสนอให้ภาควิชาจัดประชุมทางวิชาการ จัดทำจดหมายข่าวและประชาสัมพันธ์ข่าวความเคลื่อนไหวทางสื่อมวลชนตามโอกาส

8. ในด้านการจัดหลักสูตรนั้น มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ต้องการให้เน้นการฝึกทักษะให้มากขึ้น จัดรายวิชาที่ทันสมัย และมหาวิทยาลัยอีกจำนวนหนึ่งต้องการให้เน้นเนื้อหาการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดสัมมนา การจัดอบรมและการสาธิต และมหาวิทยาลัยบางส่วนต้องการให้มีการแยกสาขาวิชาที่เรียน เช่นสาขาการผลิตสื่อการสอน สาขาการให้บริการสื่อการสอน สาขาการวิจัยสื่อการสอน เป็นต้น ในด้านวิธีสอนและการประเมินผลของคณาจารย์นั้นมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ต้องการให้คณาจารย์ใช้โสตทัศนูปกรณ์ให้มากขึ้น อาจารย์ส่วนมากยังสอนไม่เต็มที่แต่อาจารย์มีวิธีสอนที่ดีสำหรับการประเมินผลของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ต้องการให้ประเมินผลอย่างยุติธรรม ไม่อคติ เป็นไปตามมาตรฐานและควรติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ในด้านอุปกรณ์การสอนมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าภาควิชาควรจัดหาอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อจำนวนนิสิต มีการจัดตารางการฝึกใช้อุปกรณ์และลักษณะของอุปกรณ์ควรทันสมัย เท่าเทียมสถาบันอื่นและพร้อมที่จะใช้ได้เสมอ ด้านข้อ เสนอแนะอื่น ๆ มหาวิทยาลัยที่แสดงความคิดเห็นต้องการให้ภาควิชาสร้างความผูกพันระหว่างภาควิชาและนิสิต เก่าอย่างสม่ำเสมอและ เปิดใจกว้างรับฟังข้อ เสนอต่าง ๆ ของนิสิต

9. ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 36 - 40 ปี และ 46 - 50 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชายและสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่ร่วมงาน

กับมหาวิทยาลัยมาแล้ว 4 - 6 ปี และได้แสดงความต้องการว่าหน่วยงานของตนต้องการนักเทคโนโลยี การศึกษาระดับปริญญาเอก ส่วนผู้ร่วมงานของมหาวิทยาลัยนั้นส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี - 30 ปี เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่และร่วมทำงานกับ มหาวิทยาลัยมาแล้วระหว่าง 1 - 3 ปี

10. ในด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยจากความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างของมหาวิทยาลัยและจากผู้ร่วมงานของมหาวิทยาลัยนั้น ผลการประเมินอยู่ในระดับดีทุกการประเมิน โดยค่าเฉลี่ยผลที่ได้จากการประเมินโดยผู้ร่วมงานสูงกว่าค่าเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินโดยผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการที่มหาวิทยาลัยร้อยละ 56.70 มีลักษณะงานที่เป็นผู้ผลิตสื่อการสอน จึงมีความต้องการทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน แม้ว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติจากหลักสูตรสามารถช่วยในการผลิตสื่อการสอนได้พอสมควรก็ตาม แต่มหาวิทยาลัยได้แสดงความคิดเห็นว่า ทักษะและทฤษฎีที่ได้รับจากหลักสูตรยังไม่เพียงพอทั้งยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ภาควิชาควรเน้นการฝึกทักษะและจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติ แสดงว่ามหาวิทยาลัยที่ไปประกอบอาชีพให้ข้อมูลกลับมาว่าการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาควรเน้นทักษะการใช้อุปกรณ์ให้มากขึ้น ข้อมูลเช่นนี้ วัชร ทรัพย์มี (ม.ป.ป. : 70) ได้กล่าวว่าจะช่วยเร่งให้เราให้มีการเรียนการสอนที่ดีขึ้น ความต้องการของมหาวิทยาลัย เช่นนี้หากพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายในการผลิตมหาวิทยาลัยของภาควิชาแล้ว จะพบว่าภาควิชาต้องการสร้างผู้นำทางด้านโสตทัศนศึกษาซึ่งจะมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน นักบริหารงานโสตทัศนศึกษา นักประสานงานการผลิตและการใช้สื่อการสอน ดังนั้นการสอนการฝึกหัดทักษะที่จำเป็นจึงเป็นไปได้ว่าไม่ครอบคลุมการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยที่ต้องปฏิบัติงานทั้งเป็นผู้ผลิต ผู้ให้บริการ ผู้สอนวิชาเทคโนโลยีการศึกษาหรือผู้ทำการวิจัยสื่อการสอน ดังนั้นหากภาควิชาสามารถเพิ่มทักษะให้แก่บัณฑิตที่จะสำเร็จการศึกษาให้มากขึ้นก็อาจจะบรรเทาปัญหาและสนองความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น ผลการวิจัยที่สรุปว่าผู้ที่จบการศึกษาไปแล้วต้องการให้สถานศึกษาเดิมเพิ่มการฝึกทักษะนี้ตรงกับการวิจัยของอรุณี สุวรรณสุขโรจน์ (2525 : 48) และโดแนลด์สัน (Donaldson 1983 : 3215 - A) ความต้องการที่จะยกระดับความรู้และทักษะนี้อาจเป็นมูลเหตุทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษา (Malithong 1983 : 358 - A) ส่วนงานวิจัยของ ศรีลักษณ์ ส่องเมือง (2525 : 85 - 103) ก็พบว่าผู้ที่จบการศึกษาไปแล้วต้อง-

การให้สถาบัน เดิมจัดให้มีการฝึกปฏิบัติควบคู่กับการ เรียนทฤษฎีให้มากขึ้น

2. ด้วยเหตุที่ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านโสตทัศนศึกษา จึงมีมหาวิทยาลัยร้อยละ 52.57 ต้องการศึกษานานี้ในระดับปริญญา เอก โดยมีเหตุผลว่า เพื่อหาความรู้ทาง เทคโนโลยี- การศึกษาและเพื่อประโยชน์ต่องาน มหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา ซึ่ง เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษามีความต้องการในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก และผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย ถึงร้อยละ 61.76 ก็ต้องการนักเทคโนโลยีการศึกษาระดับปริญญา เอกเพื่อขยายงาน หากทางภาค วิชาสอนองความต้องการได้ก็ เท่ากับสนองความต้องการของสังคม สาเหตุที่ยังไม่มีการ เปิดหลักสูตร ด้านเทคโนโลยีการศึกษาในระดับปริญญา เอกอาจ เนื่องจากขาดความพร้อมของสถาบันการศึกษา อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่ายินดีที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกาศจะเปิดสอนสาขาวิชา เทคโนโลยี การศึกษาในระดับปริญญา เอกในภาคปลายปีการศึกษา 2530 ซึ่งนับว่าจะได้ผลิตบุคลากรทางด้านนี้ โดยไม่ต้องไปศึกษาถึงต่างประเทศและ เปิดโอกาสให้ภาควิชาโสตทัศนศึกษาหรือ เทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่กำลังสอนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชานี้ได้มีแหล่งที่จะส่งอาจารย์ของตน เข้ารับการศึกษาระดับปริญญา เอก เป็นไปได้มากขึ้น ส่วนผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างที่ต้องการบุคลากร ที่มีความรู้ในระดับปริญญา เอกก็อาจส่งบุคคลนั้นมาศึกษาภายในประเทศนี้เอง

3. มหาวิทยาลัยได้แสดงความต้องการหลายประการที่อาจจะถือได้ว่าเป็นความต้องการ ของสังคมด้วยโดยมหาวิทยาลัยร้อยละ 48.45 ต้องการให้ภาควิชาจัดทำเอกสารทางวิชาการ จัด ประชุมทางวิชาการ วิจัยสื่อการสอน และจัดฝึกอบรมทางด้านโสตทัศนศึกษา ความต้องการเช่นนี้ คล้ายกับงานวิจัยของอรุณี สุวรรณสุข โรจน์ (2525 : 49) ความต้องการเหล่านี้บางข้อจะตรง กับความต้องการของมหาวิทยาลัยในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความผูกพันกับนิสิตเก่า เช่น การจัด ประชุมทางวิชาการ

4. มหาวิทยาลัยส่วนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับอาจารย์ของภาควิชาว่าอาจารย์ ควรใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอนและ เตรียมการสอนให้มากขึ้น แม้ว่าหลายท่านสอนคืออยู่แล้ว อย่างไรก็ตามอาจารย์เองอาจไม่พร้อมที่จะใช้อุปกรณ์การสอน อย่างเช่น ที่ สถาพร ทศวงศ์ (2527 : 63) กล่าวว่าสาเหตุที่อาจารย์ไม่ใช้อุปกรณ์การสอน เนื่องจากอุปกรณ์การสอนไม่เพียง พอและสภาพห้องเรียนไม่เหมาะสม ปัญหาเช่นนี้ เดือนใจ เหตุษา (2529 : 75) ก็สรุปจาก การวิจัยประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงว่า นักศึกษาต้องการให้อาจารย์ใช้อุปกรณ์มากขึ้น ในด้านการประเมินผลของคณาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเห็น-

ว่าควรยุติธรรมและมีมาตรฐานนั้น มหาบัณฑิตยังต้องการให้คณาจารย์ติดตามดูการปฏิบัติงานของนิสิตให้นิสิตสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง เช่นล้างฟิล์ม อัดขยายภาพได้ ซึ่งความต้องการเช่นนี้ก็คือนิสิตด้วยกันมีความสามารถหรือมีความสามารถหรือมีทักษะอย่างแท้จริงนั่นเอง

5. ผลการวิเคราะห์ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตที่ประเมินโดยผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างและผู้ร่วมงานของมหาบัณฑิตพบว่า มหาบัณฑิตมีความสามารถและมีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอยู่ในขั้นดี นับว่ามหาบัณฑิตภาควิชา โสวัตศศึกษา เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ผลของการประเมินนั้นนอกจากแสดงถึงความสามารถอย่างแท้จริงของมหาบัณฑิตแล้ว โกวิท ประชาภพฤกษ์ (2523 : 13 - 30) ได้ให้ข้อคิดที่ว่า หากผู้ประเมินและผู้รับการประเมินมีปรัชญา เดียวกันผลการประเมินจะปรากฏว่า ดี เป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้ามีปรัชญาต่างกัน ผลการประเมินจะปรากฏว่าไม่ดี เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรนี้บางครั้งอาจมีอิทธิพลของหน่วยงานมาเกี่ยวข้อง นั่นคือผู้ประเมินบางคนต้องการให้หน่วยงานของตนเด่น เทียบกับหน่วยงานอื่น ให้คะแนนผู้รับการประเมินสูงทุกคน หรืออาจเกิดความประทับใจเป็นส่วนเดียวกับผู้รับการประเมินจนอาจให้คะแนนสูงกว่าความเป็นจริง (นิยะดา รุฒทองศรี 2521 : 94 - 95) งานวิจัยของเมตตา นพประสิทธิ์ (บัณฑิตวิทยาลัย 2525 : 67) ก็ได้ผลว่า ผู้บังคับบัญชาประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูทางภาคใต้ในเกณฑ์ดี เช่นเดียวกับงานวิจัยของละเอียด แจ่มจันทร์ (บัณฑิตวิทยาลัย 2525 : 142) สรุปว่า ผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิตพยาบาลศึกษาประเมินว่ามหาบัณฑิตมีความสามารถในด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี และสุรีย์ ธรรมเลิศหล้า (2524 : 59 - 73) ที่ได้ติดตามผู้สำเร็จการศึกษาด้วยเช่นกัน พบว่าผลการประเมินโดยผู้บังคับบัญชาสรุปว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในระดับดี เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ อาจ เนื่องจาก ได้มีการคัดเลือกผู้ที่จะเข้าศึกษาเป็นอย่างดี นับตั้งแต่การจำกัดคะแนนเฉลี่ยของผู้ที่จะเข้าศึกษา และผู้ที่มีงานทำอยู่แล้วหน่วยงานก็จะคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมแล้วอนุญาตให้มาเรียน บุคคลเหล่านี้ต้องผ่านการแข่งขันทั้งความรู้และความสามารถอยู่แล้วจึง เป็นไปได้ที่ผลการประเมินสรุปว่าดี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่องบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของนักโสตทัศนศึกษา เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรได้ตรงตามความต้องการ

2. ควรศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการทางวิชาการระยะสั้นแก่ครู
อาจารย์ที่สอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

3. ควรศึกษาวิจัยว่าทักษะและระดับความสามารถอย่างไรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน
ด้านโสตทัศนศึกษาทั่วไป